

מפי כהן

שיעורו השבועי של

מו"ר הרב שמעון כהן שליט"א

לזכרו הטהור של מורנו
הרב אלישע וישליצקי זצ"ל

ממשיך דרכו של שמואל הרמתי

ראשי פרקים:

בני שמואל לא הלכו בדרכיו ◊ ותשובתו הרמתה כי שם ביתו ◊ הנהגת שמואל והנהגת בניו ◊ הרב אלישע ידע להרגיש את חדופק של האומה ◊ הרב אלישע לא ביקש שכר ◊ הרב אלישע היה 'גברא בגוברין' ◊ מחברת המצוינים לפשוטי העם ◊ מה יותר חזק - ה'דתי' או ה'לאומי'? ◊ חזיונו של המהרח'ל

ארבע דעות מובאות בגמרא: לפי רבי מאיר, מכיוון שהיו לויים הגיע להם לקבל מעשר ראשון, וחטאם היה שדרשו מן העם לקבל את מעשרותיהם, ומכיוון שהיו גדולי הדור ודיינים היו נותנים להם ולא לאחרים, ושאר הלויים העניים הפסידו והצטערו, ונחשב הדבר כ'בצע'.

לפי רבי יהודה, חטאם היה בכך שנתנו לבעלי בתים סחורה להתעסק בה על מנת שיתנו להם מן הרווח, ומתוך כך כשבאו לפנייהם לדון נמשך ליבם להטות את הדין.

לפי רבי עקיבא, חטאם היה בכך שנטלו בכח מעשרות יותר מן הראוי להם.

ולפי רבי יוסי, חטאם היה בכך שנטלו זרוע לחיים וקיבה הניתנים לכהן, אף על פי שלא היו כהנים.

ותשובתו הרמתה כי שם ביתו

כדי להבין אל נכון את דברי הגמרא נתבונן תחילה בדמותו של שמואל הרמתי כפי שהיא מתוארת בנביא, וכך נאמר: "וַיִּשְׁפֹּט שְׁמוּאֵל אֶת יִשְׂרָאֵל כֹּל יְמֵי חַיָּו: וְהָלַךְ מִדֵּי שָׁנָה בְּשָׁנָה וְסָבַב בַּיִת אֵל וְהַגְלִיל וְהַמְצָפָה וְשָׁפַט אֶת יִשְׂרָאֵל אֶת כָּל הַמְּקוֹמוֹת הָאֵלֶּה: וְתִשְׁבְּתוֹ הָרְמַתָּה כִּי שָׁם בֵּיתוֹ וְשָׁם שָׁפַט אֶת יִשְׂרָאֵל וַיִּבֶן שָׁם מִזְבֵּחַ לַה'".³

לכאורה קיימת סתירה פנימית בפסוקים, מצד אחד נאמר ששמואל הלך מידי שנה ממקום למקום ושפט את ישראל במקומם, ומצד שני כתוב שביתו היה ברמה ושם שפט את ישראל. חז"ל מבארים ששמואל היה מסתובב מעיר לעיר וממקום למקום, אך בכל מקום חש כאילו 'שם ביתו'. כלומר המילים 'שם ביתו' אינן מוסבות רק על ה'רמה' אלא גם על בית אל וגלגל והמצפה, "ותשובתו הרמתה כי שם ביתו". ואמר רבי יוחנן: שכל מקום שהלך שם - ביתו עמו"⁴, וביאר רש"י: "שכל

בני שמואל לא הלכו בדרכיו

הגמרא בשבת¹ דנה במעשיהם של בני שמואל, וזו לשונה:

"אמר רבי שמואל בר נחמני אמר רבי יונתן: כל האומר בני שמואל חטאו - אינו אלא טועה, שנאמר: 'ויהי [כאשר זקן שמואל ולא הלכו בניו] בדרכיו, בדרכיו הוא דלא הלכו - מיחטא נמי לא חטאו. אלא מה אני מקיים 'ויטו אחרי הבצע' - שלא עשו כמעשה אביהם, שהיה שמואל הצדיק מחזר בכל מקומות ישראל ודן אותם בעריהם, שנאמר: 'והלך מדי שנה בשנה וסבב בית אל והגלגל והמצפה ושפט את ישראל'. והם לא עשו כן, אלא ישבו בעריהם כדי להרבות שכר לחזניהן ולסופריהן".

מפורש בנביא, שבני שמואל לא הלכו בדרך אביהם, וניתן היה לחשוב שחטאו בלקיחת שוחד והטיית דין, אך חז"ל שוללים זאת. ואמנם מפורש בהמשך "ויטו אחרי הבצע ויקחו שחד ויטו משפט"², אך אם הנביא נקט לשון רכה ואמר שלא הלכו בדרך אביהם ולא כתב במפורש שחטאו, ברור הדבר שאין להבין את הדברים כפשוטם, ובוודאי לא לקחו שוחד ולא היטו את הדין. ובמה לא הלכו בדרך אביהם? אביהם היה הולך וסובב בכל שנה ממקום למקום ושופט את ישראל והם לא נהגו כך אלא ישבו בעריהם ודנו, כדי להרבות שכר לשמשים והסופרים, המזמינים את הנתבעים לדון וכותבים את שטרי הבוררות והשומות של בית הדין.

בהמשך מביאה הגמרא מחלוקת תנאים מרובעת בשאלה במה בכל זאת חטאו בני שמואל, וזו לשון הגמרא:

"כתנאי; 'ויטו אחרי הבצע', רבי מאיר אומר: חלקם שאלו בפיהם. רבי יהודה אומר: מלאי הטילו על בעלי בתים. רבי עקיבא אומר: קופה יתירה של מעשר נטלו בזרוע. רבי יוסי אומר: מתנות נטלו בזרוע".

³ שמואל א' ז, טו-יז.

⁴ ברכות י"ב.

¹ שבת נה ע"ב-נו ע"א.

² שמואל א' ח, ג.

זאת התכונה העדינה, כשהיא מתגברת בשופט צדיק, תמשיכה להיות הוא יורד אל העם, נוסע ומסבב למקומות מושבותיהם, וממילא גם כן מנמיך את רוחו למצבם פנימה הרחוק מאוד מערכו, ועל ידי זה יעלה אותם וינטלם, וישפוט אותם משפט צדק והדרת אמונה".

זו דמותו של שמואל, שמואל מצד אחד יורד אל העם, אבל מצד שני הוא מרומם את העם למשפט צדק, לדבר ה', הוא יורד אל העם בצד האישי שלו, אבל יחד עם זאת הוא מרים את כל העם אל המשפט האלקי האבסולוטי. יש מנהיגים שיושבים במגדל השן במשרדים ממוזגים ודנים בצרכי הדור בסוגיות שברומו של עולם, אבל הם מנותקים לחלוטין מרחשי לב העם ומהמציאות בשטח, הם עסוקים בעצמם, בניתוחים מספריים של סטטיסטיקות מעולם האקדמיה ובניסיון מתמיד להתאים כל אמירה וכל יוזמה לכללים משפטיים מוכתבים מ"למעלה". ומנגד יש מנהיגים כמו שמואל הרמתי שהרגיש את ערכם ומצבם של ישראל והלך ממקום למקום כדי לראות את הכרת פניהם, לחוש את רחשי ליבם ולהקשיב לדפיקות הלב של האומה.

"שופט קדוש עליון כזה תדריכהו עז עצמתו הפנימית, ובלא שום שמירת משטר חיצוני בדייקנות והטלת אימה של סדרים נימוסיים, יתקיים דבר משפטו וסדר פעולותיו".

אדם כזה, שהאמת מופיעה ומאירה דרכו, איננו זקוק לחזנים ושמישים. אדם קדוש, ההופעה הפנימית שלו כל כך גדולה עד שהיא מאפילה על התפקידים שמסביב.

"אמנם כמה גדול ונישא, כמה קדוש ונשגב, כמה רוח אלקים צריך האדם שיהיה עליו, עד שיוכל לדעת ולהנהיג את הרחוקים ממצבו על פי אמיתת מצבם הם. זאת היא המעלה שנתברך בה שמואל הנביא, על כן היתה רוחו גם כן מנשאהו לסבב את מקומות ישראל ועריהם הם, לרדת הוא אליהם ומשם להגביהם למעלה, ולא להשפיע עליהם ממרום מצבו.

בניו, שלא עמדו על זאת המעלה ולא התרוממו לה, המה ממקומם וממעלתם, אמנם שפטו את העם בצדק כפי השגתם, אבל זה הצדק אי אפשר שיהיה החלטי, ועל כן הוא צריך סיוע של משטר לתומכו. סיעת חזנים וסופרים מקבלי שכר ושומרי משטר, אין זה אמנם אותו המובן של החטא הרגיל, אבל אין זה מדרכיו של בחיר ה', שמואל הצדיק".

לאור זאת מברר מרן הרב קוק את נפילתם של בני שמואל לפי השיטות השונות, הכול תוצאה של נקודת המוצא ממנה התחילו את דרך הנהגתם. שמואל הלך לבדו מעיר לעיר ומכפר לכפר ולא נזקק לשמישים ועוזרים, סגנים, מזכירים ומשפטנים. הוא לא היה כבול בכבלי הרגולציה ולא ניזון משמועות וסקרים, הוא פגש את העם שבבתים ובשדות, בערים ובכפרים, וידע לתת

מקום שהיה הולך שם, היה נושא כל כלי תשמישי בית עמו ואהל חנייתו, שלא ליהנות מן אחרים".

שמואל הרמתי הקפיד לא ליהנות משל ציבור. הוא היה נערך מראש עם כל מה שנדרש לו לצרכיו הפרטיים.

בהמשך נאמר: "וַיְהִי כַאֲשֶׁר זָקַן שְׁמוּאֵל וַיֵּשֶׁם אֶת בְּנָיו שְׁפָטִים לְיִשְׂרָאֵל: וַיְהִי שֵׁם בְּנוֹ הַבְּכוֹר יוֹאֵל וְשֵׁם מְשֻׁנְהוֹ אֲבִיהַּ שְׁפָטִים בְּבָאָר שְׁבַע: וְלֹא הִלְכוּ בְנָיו בְּדַרְכֵי וַיִּטּוּ אַחֲרֵי הַבָּצַע וַיִּקְחוּ שָׂחָד וַיִּטּוּ מִשְׁפָּטֵי"⁵.

בנאום הפרידה של שמואל מהעם, לאחר מעמד חידוש מלכותו של שאול בגילגל, פונה שמואל אל העם ואומר: "הִנֵּה שְׁמַעְתִּי בְקִלְכֶם לְכָל אֲשֶׁר אָמַרְתֶּם לִי וְאִמְלִיךְ עֲלֵיכֶם מִלֶּךְ: וְעַתָּה הִנֵּה הַמֶּלֶךְ מִתְהַלֵּךְ לְפָנֵיכֶם וְאֲנִי זֶקֶנְתִּי וְשִׁבְתִּי וּבְנֵי הַנֶּסֶם אֲתִקְּם וְאֲנִי הַתְּהַלְכְתִּי לְפָנֵיכֶם מִנְעָרֵי עַד הַיּוֹם הַזֶּה: הֲנִי עָנּוּ בִי נֶגֶד ה' וְנֶגֶד מְשִׁיחוֹ אֶת שׁוֹר מִי לְקַחְתִּי וְחִמּוֹר מִי לְקַחְתִּי וְאֶת מִי עֲשִׂיתִי אֶת מִי רְצוֹתִי וּמִיֵּד מִי לְקַחְתִּי כִּפֹּר וְאֶעֱלִים עֵינֵי בּוֹ וְאֶשִׁיב לְכֶם"⁶.

יש מלך וגם בני אתכם, ממשיכים את דרכי. אם בניו לא היו הולכים בדרכיו, והיו נגועים ח"ו בלקיחת בצע והטיית משפט במובן הפשוט, בוודאי לא היה מזכיר אותם לפני העם בסוף ימיו ככתובת של הנהגה רוחנית של ישראל יחד עם המלך.

ממשיך הכתוב: "וַיֹּאמְרוּ לֹא עֲשִׂיתָנוּ וְלֹא רְצוֹתָנוּ וְלֹא לְקַחְתָּ מִיֵּד אִישׁ מְאוּמָה: וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם עַד ה' בְּכֶם וְעַד מְשִׁיחוֹ הַיּוֹם הַזֶּה כִּי לֹא מְצַאתֶם בְּיַדִּי מְאוּמָה וַיֹּאמֶר עַד"⁷.

שמואל מבטא את המדרגה הרוחנית של האומה, מדרגה שיש בה ביטול גמור, "אשרי איש שחושב עצמו כשיריים לגבי כנסת ישראל כולה"⁸, לית ליה מגרמיה כלום, כל כולו ביטול לכלל ישראל בלי שום טובת הנאה. לכן בסוף ימיו בנאום פרידתו מן העם, מה שמטריד אותו זה שאולי ח"ו מישהו נתן לו משהו, "אֶת שׁוֹר מִי לְקַחְתִּי וְחִמּוֹר מִי לְקַחְתִּי וְאֶת מִי עֲשִׂיתִי אֶת מִי רְצוֹתִי וּמִיֵּד מִי לְקַחְתִּי כִּפֹּר וְאֶעֱלִים עֵינֵי בּוֹ וְאֶשִׁיב לְכֶם". זה שמואל הרמתי. אמנם גם בניו היו צדיקים, אבל הם היו במדרגה אחרת של צדיקות.

הנהגת שמואל והנהגת בניו

על היחס שבין הנהגתו של שמואל להנהגת בניו, כותב מרן הרב קוק **צ"ל בספרו "עין אי"ה"**⁹:

"המעלה העליונה של מנהיג האומה, היא שיהיה מרגיש בעצמו שהוא כל כך נתון לטובת המונהגים על ידו, עד שהוא מרגיש את ערכם ומצבם ואת טוב הסדרים שהם צריכים להם, לא כפי אותה ההשקפה המצטיירת לו בנפשו, כי אם, כאילו ירד למצבם בכירור, וכאילו הוא עומד עמם על מצב אחד ומקום אחד.

⁵ שמואל א' ח, א-ג.

⁶ שמואל א' יב, א-ג.

⁷ שמואל א' יב, ד-ה.

⁸ אורות התחיה כד.

⁹ עין אי"ה שבת ח"ב נה ע"ב-נו ע"א פרק חמישי אות נו.

בשביל הכבוד והזכיה שזוכה להיות עובד את העבודה העליונה והנכבדה בהיכל מלכו של עולם, עבודת הצדק והמשפט לרבים. והתחלת הנטיה המעיידה שכבר עופלה הנפש, עד שאינו מרגיש את גודל ערכה של ההתעלות הראויה לעבודת הכלל, הוא במה שלא ירגיש בושה מלתבוע חלקו בפיו, והוא אות שאין עצם העבודה בעצמה חשובה בעיניו להיותה בעצמה די תשלומין".

מי שעוסק בענייני הציבור איננו תובע אפילו את המגיע לו בצדק, כי הוא מבין את גודל התפקיד ורואה בעצם הזכות לשמש את הציבור שגר גדול לאין ערוך ממה שראוי היה לקבל.

כשם שלכהן אין חלק ונחלה בארץ ישראל מתוך שהוא עסוק בעבודת הציבור, ועצם עבודת הקודש שהוא ממלא היא שכרו הגדול, כך אדם מישראל שמוסר עצמו למען הציבור ועושה עצמו כ"שיריים" של כנסת ישראל, איננו תובע דבר מהציבור.

ביודעי ובמכירי קאמינא, הרב אלישע לא ביקש שכר על התמסרותו למען הציבור. כל מה שקשור לשכר, היה מבחינתו שייך לעולם ה'אצילות'. הוא חי מתוך הכרה פנימית אמיתית, שאין זכות גדולה ואין שכר גדול יותר מאשר להיות שותף עם הציבור, בבחינת "עבד לעם קדוש על אדמת הקודש".

הרב אלישע יצא לראות בשלום אחיו במשך שנים ארוכות. הוא השכין שלום והשיא עצה, הרביץ תורה ותמך, חיזק ועודד, ישיבות וגרעינים תורניים, יישובים ואנשים פרטיים. הוא התמודד עם סיבוכים וקשיים כבדים מנשוא ותמיד ידע בענוה רבה למצוא את החוטים המקשרים והמחברים. בתבונה רבה היה מנתח את המציאות ונותן לכל דבר ולכל אדם את מקומו הראוי לו באופן שכולם יצאו שבעי רצון ומלאים בתקוה טובה ובכוחות מחודשים.

האמון המלא שהעניק לרעיונות שהאמין בהם ולאנשים שנשאו בעול, נתן לגרעינים קטנים את הכוחות לגדול ולהתעצם. בסגנונו המיוחד היה מלא התפעלות והתלהבות מכל זרע ומכל ניצן של דבר חיובי שראה לנגד עיניו. הרב אלישע ראה בגרעין הקטן את כל הגודל שעתיד לצמוח ממנו והעניק לכל מי שנתן יד לכך כוחות ותעצומות נפש אדירים להמשיך ולגדל את המפעל בכל הכוח.

הרב אלישע היה גברא בגוברין

חנה מתפללת לפני ה' "וְנִתְּתָה לְאִמְתְּךָ זֶרַע אֲנָשִׁים"¹⁰. מה זה 'זרע אנשים'? אומרים חז"ל¹¹: "לא ארוך ולא גרץ, ולא קטן ולא אילם, ולא צחור ולא גיחור, ולא חכם ולא טיפש". חנה מבקשת שהילד שתזכה לו יהיה ממוצע, שלא יהיה בולט מדי.

מון הרב קוק בספרו "עין איה"¹² מבאר:

"ונתתה לאמתך זע אנשים'. מאי זרע אנשים? אמר רב: גברא בגוברין. כל מגמתה של הצדקת היתה שיצא ממנה בן שושיע את

מענה הולם לצרכים הפרטיים והכלליים גם יחד. כל אדם שפגש בשמואל הנביא היה מתרומם על ידו ומתיישר לפי מידת האמת והצדק.

הרב אלישע ידע להרגיש את הדופק של האומה

הרב אלישע היה ללא ספק אחד מגדולי תלמידיו של שמואל הרמתי. התורה, האמונה וההכרה הזאת בלטו בדמותו המיוחדת של הרב אלישע, שהתייצב בכל מקום בארץ ישראל ואמר 'הנני', ובגדולתו השכיל להרגיש את המקום ואת יושביו.

לפני מספר שנים כאשר בננו נפצע פציעה קשה, הרב אלישע היה מן הראשונים שהתייצבו לתמוך ולעודד. הוא לא הסתפק בהרמת טלפון אלא נכח בגופו וידע מה לומר וכיצד לסייע ולהועיל. בשבועות הבאים, כשהיינו מאושפזים בבית החולים איכילוב, מודאגים וטרודים בתפילות ובמלחמה על חיי בננו הי"ו, בשעה 1:00 בלילה התייצב הרב אלישע פעם נוספת, לחץ יד, נתן חיבוק, והיה כל כולו למעננו. שוחחנו דקות ארוכות שנתנו לי כוח רב. כך היה אצלי באופן פרטי, אבל סיפורים דומים ניתן לשמוע ממאות ואלפי אנשים. הרב אלישע הרגיש בליבו את הדופק של האומה והזדרז להתייצב בכל אירוע שהשפיע על קצב הדופק - בעתות צרה ובעתות שמחה, בהלוויות וביקורי חולים ולהבדיל בשמחות. תמיד נתן כתף והעניק עוצמה, בלי חשבון ומידה, אם מדובר בציבור גדול ואם מדובר באדם יחיד, הרב אלישע היה שם, במקום הנכון ובזמן הנכון.

השליחות הציבורית הכלל ישראלית היתה טבועה בנשמתו של הרב אלישע. זה היה חלק מתפיסת עולמו. הוא נפגש עם המציאות ומתוך כך העניק כוח ורוממות רוח לפרטים ולכלל כולו. וב"ה גם כאן, בבית המדרש שלנו, בעיר האבות, זכינו לחיבוק המיוחד ולרוממות הרוח שהיו בדמותו הייחודית של הרב אלישע.

הרב אלישע לא ביקש שכר

בהמשך הדברים מתייחס מרן הרב קוק לדעות השונות בדבר חטאם של בני שמואל, ומבאר:

"סדר הקלקול המוסרי המתחיל במי שיש לו השפעה, המוכן ועומד לעבודת הציבור, הינו מתחיל בהדרגה ככל קלקול מוסר. אמנם הוא מסוכן מאד וקופץ ברילוגים משונים, מפני שיש לו מרחב גדול בשביל מרחב החוג של התפשטות הכח של נושא המשרה.

הנה הטוהר המוסרי צריך שיגיע לידי מידה זו, שאפילו את המגיע בצדק לא יתבע, ביחוד מי שעבודת הקודש עליו, וזה יהיה לאות כי כל כך גדולה ונכבדה היא בעיניו עצמותה של עבודת הציבור, עד שאין ראוי כלל שיקבל עליה שכר, וראוי גם כן שיוותר על חלקו

¹⁰ שמואל א' א, יא.

¹¹ ברכות לא ע"ב.

¹² עין איה ברכות ח"א פרק חמישי אות ל.

הבבא סאלי, וכן היה לו חיבור מיוחד לתורתו של רבי משה כלפון הכהן, ומתוך כך בכל שנה ביום י"ח בטבת היה מקדיש את שיעוריו לתורתו של הרב כלפון, וכן עסק רבות בתורתו של ה"בן איש חי", ושם לעצמו כמטרה למצוא את המשותף והמחבר בין חכמי הצפון, הדרום, המזרח והמערב.

בשכונת נווה זאב שבבאר שבע נקראים הרחובות בשמות ספרים שנתחברו על ידי גדולי הציונות הדתית ועוסקים בגאולתם של ישראל - "אורות ישראל", "ארץ חמדה", "טל חרמון", "אילת השחר", "משפטי עוזיאל", "סוד השבועה", "זכות משה" וכו'. בחנוכת הבית בביתו של ידידי ורעי אבי וורצמן ה"ו, דיבר הרב אלישע על תורת הגאולה של רבי משה כלפון הכהן. הוא דיבר בכזה להט ובכזאת התפעלות עד שנראה היה לרגע כאילו הרב אלישע גדל בג'רבא וחי בה. מתוך חיבור התורות של גדולי ישראל הצליח הרב אלישע לחבר גם ציבורים שונים ולסלול מסילות אל הלבבות בכל אתר ואתר.

מה יותר חזק - ה'דתי' או ה'לאומי'?

מספרים ששאלו פעם את ד"ר יוסף בורג, ממנהיגי תנועת המזרחי והמפד"ל: אתה נמנה בין מייצגי הציבור הדתי לאומי, אם כן מה יותר חזק אצלכם, ה'דתי' או ה'לאומי'? ענה ד"ר בורג בשנינותו האופיינית: המקף! ד"ר בורג עמד בראשות תנועת המפד"ל במשך שנים רבות, היתה לו שנינות מיוחדת. אם כן ה'מקף' הוא הכוח החזק - החיבור בין האידיאה האלקית ובין האידיאה הלאומית, מדובר בשני כוחות שתמיד זורמים יחדיו, הקודש תובע את מקומו והצדדים הלאומיים תובעים את מקומם, אך בסופו של דבר נקודת הקודש ונקודת הלאום הן בעצם נקודה אחת, 'וְהָיוּ לְאַחַדִּים בְּיָדְךָ'.

חזיונו של המהרח"ו

בספר "החזיונות"¹⁴ מספר הגאון רבי חיים ויטאל על חזיונות שראה בליל ח' בטבת. המהרח"ו מתאר כיצד ראה בחזיונו את יום פטירתו. יש שם תיאורים מופלאים, כאשר בשלב מסוים הוא נקרא על ידי ריבונו של עולם לשבת לצדו, והמהרח"ו משיב: הלוא מקום זה היה מוכן לרבי יוסף קארו, מרן ה"בית יוסף"? השיבו ה': נמצא לו מקום אחר, ואתה בא ושב. הקשה המהרח"ו: והלוא מקום זה מוכן הוא לשמואל הרמתי? וה' השיבו: אמנם כן, אבל מיום שחרב בית המקדש יושב שמואל הרמתי על חורבות בית ה' ומתפלל ומצפה לבניינו, ועד אז נשבע שאינו עולה לישוב במקומו.

דרכו של שמואל הרמתי היא הרבה מעבר לתפיסה המצומצמת של בן אנוש. כל חייו היו ציפייה לישועה, ובדרך זו הלך גם רבנו הרב אלישע זצ"ל - ציפייה מתמדת, כאותו צופה העומד על המשמר ועושה כל שביכולתו להיות "פועל עם אל" ולהחיש את ישועתם של ישראל ואת ביאת משיח צדקנו במהרה בימינו.

ישראל וינהלם בדרך החיים להקים לעם ה' מיד ולדורות. והנה מנהיגים פרטיים אפשר שיהיה לכל אחד כשרון מיוחד ברוחניות או בגשמיות. אבל כאשר ראתה שהדור צריך למנהיג כללי, וזה לא יתכן כי אם שיהיה איש שיתקבצו בו כשרונות רבים שלפי הנהגה הם אצל אנשים מפוזרים, ואז יוכל לעמוד בפרץ הדור להנהיג לבדו את הכלל. וזהו 'גברא בגוברין', שהרבה אנשים מצוינים ימצאו בו כל אחד הצטיינות מיוחדת, באופן שיצלח להנהיג הכלל בריבוי פרטי השלימות הנדרשים".

הרב אלישע היה 'גברא בגוברין', הוא ריכז סביבו את המצוינים שבחבורה והיה מלבן אתם סוגיות שונות בדיבור חברים. רבים מבני אותן חבורות משמשים היום בתפקידים מרכזיים וחשובים - ראשי ישיבות ומחנכים, דינים ורבנים, וכולם מצאו אצלו תורת אמת עמוקה וגדולה. ויחד עם זאת ידע לחבר את הפשוטים שבפשוטים לתורה ומצוות בכלל ול"דברת קץ המגולה" בפרט.

מחבורת המצוינים לפשוטי העם

המשנה באבות¹³ אומרת: "הוי מתלמידיו של אהרן אוהב שלום ורודף שלום", וכתב רבי עובדיה מברטנורא שם:

"פירשו באבות דרבי נתן, כיצד היה אהרן אוהב שלום, כשהיה רואה שני בני אדם מתקוטטים היה הולך לכל אחד מהם שלא מדעת חברו ואומר לו, ראה חברך איך הוא מתחרט ומכה את עצמו על שחטא לך והוא אמר לי שאבא אליך שתמחול לו, ומתוך כך כשהיו פוגעים זה בזה היו מנשקים זה את זה. וכיצד היה מקרב את הבריות לתורה, כשהיה יודע באדם שעבר עבירה היה מתחבר עמו ומראה לו פנים צהובות, והיה אותו אדם מתבייש ואומר אילו היה יודע צדיק זה מעשי הרעים כמה היה מתרחק ממני, ומתוך כך היה חוזר למוטב. הוא שהנביא מעיד עליו 'בשלום ובמישור הלך אתי ורבים השיב מעון'".

הרב אלישע היה עסוק בהשכנת שלום והארת פנים לכל אדם באשר הוא. אצל הרב אלישע התרכזו שתי תכונות אלו המסוגלות להלוך כנגד רוחם של גדולים שבגדולים לצד פשוטים שבפשוטים. המעבר מחבורת המצוינים בישיבת מרכז הרב לחבורה של פשוטי עם בבית כנסת קטן בעיר מן "העיירות הטבעיות", הוא מעבר חד שדורש כישרון מיוחד. הרב אלישע ידע לשמור על הגודל והעוצמה ויחד עם זאת 'לרדת אל העם' ולדבר אל ליבו.

אנו נמצאים בשבוע שבו חלה ההילולא של הבבא סאלי הקדוש. הרב אלישע היה נוהג מידי שנה ביום ד' בשבט לעלות לציון של

¹⁴ ספר החזיונות ח"ב חלומות שחלמתי עמ' מו.

¹³ אבות פ"א, מ"ב.